

การปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Basic Practices as Buddhist of Students from the Faculty of Humanities and Social Sciences

บุญรอด บุญเกิด¹, สกุน อ้นมา² และ ขันทอง วิชเดช³

Boonrod Boongird, Sakun Onma and Khanthong Wichadech

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และเพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตจำแนกตามเพศและชั้นปีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 28 ข้อ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .21 - .85 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .92 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นปีที่ 1-4 ประจำปีการศึกษา 2563 ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยความคลาดเคลื่อน .05 ของยามาเน่ จำนวน 357 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้สถิติเปรียบเทียบ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method) ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ นิสิตรักษาศีล 5 ข้อที่ 3 โดยเว้นจากการประพฤติผิดในกาม, นิสิตรักษาศีล 5 ข้อที่ 2 โดยเว้นจากการลัก โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน, นิสิตแสดงความเคารพโดยการไหว้ผู้มีพระคุณ เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ ฯ ทุกครั้งที่พบ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ นิสิตร่วมสนทนาธรรมะกับพระสงฆ์

2. เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมนิสิตเพศชายและเพศหญิงมีระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามชั้นปีการศึกษา พบว่า โดยรวมนิสิตที่มีชั้นปีการศึกษาแตกต่างกันระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ ชาวพุทธ นิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

¹ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Religion and Philosophy Faculty of Humanities and Social Sciences Burapha University
Email : boonrod@go.buu.ac.th

² สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Religion and Philosophy Faculty of Humanities and Social Sciences Burapha University
Email : sakun@go.buu.ac.th

³ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Religion and Philosophy Faculty of Humanities and Social Sciences Burapha University
Email : khanthong@go.buu.ac.th

Abstract

This research aimed to study levels of students' basic practices as Buddhist from the faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University, and compare levels of students' basic practices as Buddhist categorized by gender, and academic levels. The research instrument included 5-point scale questionnaire consisting of 28 items. The discrimination was between .21 to .85, while the reliability was at .92. the samples were first, second, third-, and fourth-year students from the faculty of Humanities and Social Sciences Burapha University from the academic year of 2020. The selection was conducted by multi-stage sampling method. With taro Yamane formula, the error was at .05 and representing the samples of 357 people. The data was analyzed by mean, standard deviation, t-test, One-Way ANOVA, and Sheffe's Method. The research findings are as follows:

1. The level of students' basic practices as Buddhist was at medium level (2.97), holistically. Individually, it found that most of the students practice themselves along with the five precepts on the precept number 3, which is abstention from sexual misconduct, while the second most practiced precept is the precept number 2, which is abstention from theft, another most practiced behavior is that students also pay respects to parents, teachers, and benefactors, and the last most practiced behavior is that the students take part in Dhamma discussions with monks.

2. The comparison of the levels of students' basic practices as Buddhist when categorized by gender suggested that male and female students showed no different level of basic practices. When categorized by academic level, it found that students with different academic levels showed no different level of basic practices as Buddhist.

Keywords: Basic practices as Buddhist, Buddhist, Students from the faculty of Humanities and Social Sciences

วันที่รับบทความ : 12 กรกฎาคม 2564

วันที่แก้ไขบทความ : 11 พฤศจิกายน 2564

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 17 พฤศจิกายน 2564

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ในปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมจากเดิมเป็นอย่างมาก เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ยุคทุนนิยมและเทคโนโลยี ได้ส่งผลให้สภาพสังคมและวิถีชีวิตของประชาชนในสังคมเปลี่ยนไปจากเดิม รวมทั้งพฤติกรรมของเยาวชนก็ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมสู่ภาวะเสื่อมถอย ซึ่งเยาวชนตามความหมายในระดับสากลโดยสหประชาชาติระบุว่า เยาวชน คือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ในปัจจุบันพบว่า เยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่น่าเป็นห่วงหลายประการ เช่น มีปัญหาพฤติกรรมการกินการอยู่ฟุ้งเฟ้อ มีการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย ใช้ชีวิตแสดงถึงความทันสมัยด้วยการใช้สินค้ายี่ห้อราคาแพง แต่งตัวตามแฟชั่นเลิศจรูด เติบโตตามห้าง นอนดึก ตื่นสาย ขาดเรียน หนีเรียน ชอบก่อเรื่องยกพวกตีกัน ตั้งแก๊งมอเตอร์ไซด์แข่งขันกันอย่างเอาเป็นเอาตายบนท้องถนนในยามค่ำคืน เป็นที่เดือดร้อนแก่ผู้อื่น เด็กวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนวัยอันควร เป็นต้น (มติชนออนไลน์, 2563) ซึ่งพฤติกรรมของเยาวชนจะมีความแตกต่างจากในยุคสมัยก่อนเป็นอย่างมาก อีกทั้งในยุคสมัยก่อนที่ประเทศไทยเป็นยุคสังคมเกษตรกรรม สถานที่ที่เยาวชนจะไปรวมตัวกันทำกิจกรรมร่วมกันแห่งหนึ่งก็คือ วัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หรือวันสำคัญ

อันเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีไทย ทำให้เยาวชนไม่ห่างไกลจากวัดและศาสนา แต่ในปัจจุบันมีสถานที่มากมายที่เยาวชนจะนิยมไปรวมตัวกัน เช่น ห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนตร์ สถานเริงรมย์ ผับ บาร์ เป็นต้น ซึ่งเป็นสถานที่ที่อาจชักนำมอมเมาเยาวชนให้หลงใหลและหลงติดในวัตถุนิยม ประกอบกับเยาวชนในปัจจุบันนั้นเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โซเชียลมีเดียต่างๆ ส่งผลให้เยาวชนเหล่านี้หมกมุ่นอยู่กับความสุขทางสังคมแบบทุนนิยมซึ่งเน้นเชิงวัตถุนิยม ทำให้เยาวชนยุคนี้ห่างไกลวัดและศาสนา จนละเลยการสนใจทางธรรมและการนำแนวปฏิบัติที่ดีงามในศาสนามาปฏิบัติ กล่าวคือ ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการศึกษาและปฏิบัติตนในฐานะพุทธศาสนิกชน สอดคล้องกับที่ คณะเทคโนโลยีและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร (2563) ได้เผยแผ่ข่าวเกี่ยวกับเด็กรุ่นใหม่ไม่สนใจธรรมะ ด้วยมองว่าเป็นเรื่องน่าเบื่อ โดยในเนื้อหาข่าวได้มีการกล่าวถึงผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างคุณค่าและค่านิยมของเยาวชนไทย โดยผู้วิจัยคือ สมพงษ์ จิตระดับ อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พบว่า “เยาวชนไทยไม่นิยมเข้าวัด หรือสนใจหลักธรรมต่างๆ โดยร้อยละ 50 ไม่เคยทำบุญตักบาตร และร้อยละ 70 ไม่เคยฟังเทศน์” สอดคล้องกับที่สำนักข่าวอิศรา (2558) ได้กล่าวว่า “สังคมไทยปัจจุบันเป็นวัตถุนิยม เด็กวัยรุ่นอยู่กับวัตถุและเงิน ไม่ค่อยเชื่อเรื่องบาปบุญ ไม่กลัวบาป ไม่อายที่จะทำบาป เป็นสังคมที่เอาตัวรอด เห็นแก่ตัว เอาแต่ใจตนเอง ใครดีใครได้ ส่วนคนที่บวชก็ทำตามประเพณีเท่านั้น” จากที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการไม่สนใจในหลักธรรมคำสอนและการปฏิบัติในฐานะชาวพุทธของเยาวชน อันเป็นสถานการณ์ที่น่าวิตกกังวล ดังนั้นจึงควรมีแนวทางส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ ซึ่ง คุณ โทษณ์ (2537) กล่าวว่า ในพระพุทธศาสนาได้มีข้อปฏิบัติอันเป็นการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธที่เน้นให้พุทธศาสนิกชนได้นำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเบื้องต้นหลายประการ อันเป็นอุบายในการฝึกตนเอง อบรมตนเองให้เป็นผู้ตั้งมั่นอยู่ในคุณงามความดี มีจิตใจที่ผ่องใส จากที่กล่าวมาข้างต้นหากเด็กและเยาวชนได้น้อมนำการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธมาใช้เป็นแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวันจะช่วยทำให้มีพฤติกรรมทางกายที่ดีขึ้น และมีสุขภาพจิตที่ดีงาม

มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย จัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ทั้งทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยนิสิตที่เข้ามาเรียนในระดับอุดมศึกษานี้ (ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4) เป็นผู้ที่จะมีช่วงอายุระหว่าง 18-22 ปี จัดอยู่ในกลุ่มของเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในขอบข่ายและควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมการประพฤติปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ ประกอบกับที่ตั้งของมหาวิทยาลัยบูรพามีแหล่งดึงดูดใจให้นิสิตหลงใหลในวัตถุนิยมสูง สภาพแวดล้อมรอบๆ มหาวิทยาลัยบูรพานั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยว ห้างสรรพสินค้า ตลอดจนมีสถานบันเทิงเริงรมย์จำนวนมาก ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ยั่วยุ มอมเมาให้เยาวชนหลงใหลและหลงติดในวัตถุนิยม รวมทั้งมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ง่าย ดังนั้น นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาจึงเป็นเยาวชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ควรได้รับการส่งเสริมให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ และจากสถานการณ์วิกฤติปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเยาวชนไทยที่ปรากฏดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ สะท้อนให้เห็นความสำคัญของการที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะสถาบันการศึกษาควรร่วมหาแนวทางพัฒนาเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ไม่สร้างปัญหาหรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งแนวคิดในทางพระพุทธศาสนาได้สอนถึงการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธไว้ว่า เป็นแนวปฏิบัติที่ดีในชีวิตประจำวันอันจะช่วยทำให้บุคคลมีพฤติกรรมทางกายที่ดีนั้น เป็นแนวคิดหนึ่งที่มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง เนื่องจากนิสิตที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยบูรพาส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว โดยเฉพาะนิสิตของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นนิสิตที่มีโอกาสได้ศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภาษา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ซึ่งเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต รวมทั้งจำนวนของนิสิตในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีเป็นจำนวนมากเป็นลำดับต้นๆ ของมหาวิทยาลัยบูรพา ดังนั้นการศึกษาระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะเป็นข้อมูลสารสนเทศของการนำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อหาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนในกลุ่มเยาวชนเพื่อนำร่องในมหาวิทยาลัย โดยเริ่มจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จึงเป็นสิ่งที่เหมาะสม และผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ซึ่งทำการสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความตระหนักในความสำคัญของพระพุทธศาสนาและเห็นถึงความสำคัญของการ

ปฏิบัติตนในฐานะชาวพุทธอันเป็นอุบายในการฝึกตนเอง อบรมตนเองให้เป็นผู้ตั้งมั่นอยู่ในคุณงามความดี มีจิตใจที่ผ่องใสได้ จึงมีความสนใจศึกษาระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ ของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ ของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยจำแนกตามเพศและชั้นปีการศึกษา เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ ของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามเพศและชั้นปีการศึกษา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

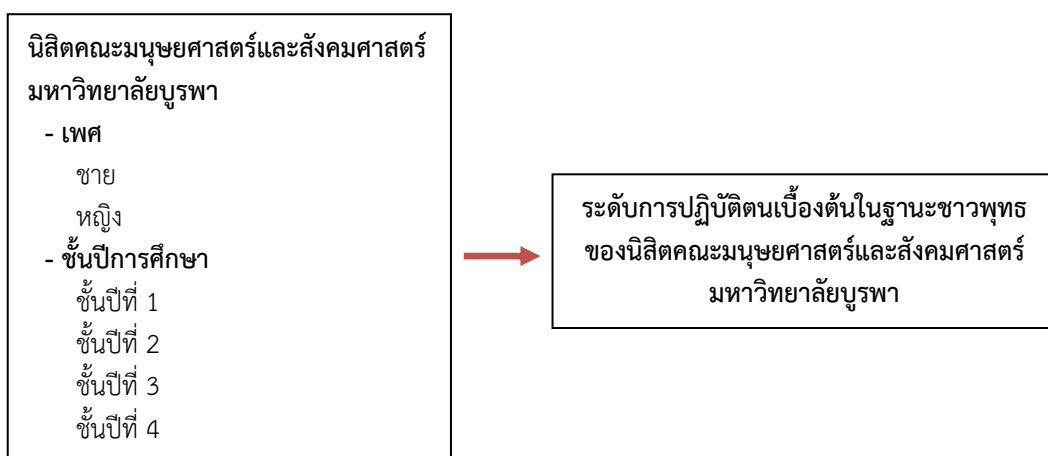
1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยนี้เป็นการศึกษาระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต โดยจำแนกตามเพศและชั้นปีการศึกษา

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยประชากร คือ นิสิตระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นปีที่ 1-4 ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 3,361 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นปีที่ 1-4 ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 357 คน

1.3.3 ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ คือ เพศและชั้นปีการศึกษาของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตัวแปรตาม คือ ระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1.3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษาวิจัย คือ ปีการศึกษา 2563

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นิสิตระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นปีที่ 1-4 ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 3,361 คน (ระบบ MIS มหาวิทยาลัยบูรพา, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นปีที่ 1-4 ประจำปีการศึกษา 2563 กลุ่มตัวอย่างได้มาจากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยความคลาดเคลื่อน .05 ของยามานะ (Yamane, 1970: 580 - 581) จำนวน 357 คน ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแต่ละชั้นปี

ระดับชั้นปีการศึกษา	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
ชั้นปีที่ 1	784	83
ชั้นปีที่ 2	933	99
ชั้นปีที่ 3	955	102
ชั้นปีที่ 4	689	73
รวม	3,361	357

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา แบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีคำถามเป็นแบบปลายปิดลักษณะแบบมีตัวเลือก จำนวนข้อคำถาม 2 ข้อ ประกอบด้วย เพศและชั้นปีการศึกษา ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดลักษณะแบบมีตัวเลือกประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท จำนวนข้อคำถาม 28 ข้อ

2.3 การสร้างเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยขั้นแรกได้ทำการศึกษาเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธแล้วนำมาสร้างข้อคำถามของแบบสอบถามการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนั้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญสอดคล้องกับประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย จำนวน 3 ท่าน พิจารณาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ภายหลังการพิจารณาเสร็จสิ้นนำแบบสอบถามมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามดังกล่าวไปทดลองใช้ (Try out) กับนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product - Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ มีค่าอยู่ระหว่าง .21 - .85 นำข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อ ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป มาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990: 202-204) และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.92

2.4 การยื่นขอพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการยื่นเสนอเพื่อขอพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา (Burapha University Institutional Review Board) ก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง และได้รับหมายเลขการรับรองเลขที่ IRB2 009/2564

2.5 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำหนังสือบันทึกข้อความจากภาควิชาศาสนาและปรัชญา ไปยังหัวหน้าภาควิชา/ประธานหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยกับนิสิตชั้นปีที่ 1-4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยนัดหมายวัน-เวลา ในการขอเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 คน ตามชั้นปีการศึกษาของนิสิตกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการวิจัย ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยกับนิสิตกลุ่มตัวอย่าง ประกอบกับการแจกเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (AF 06-02) และเอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (AF 06-03.01) ผู้วิจัยอธิบายคำชี้แจงและรายละเอียดในการตอบแบบสอบถามให้กับนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างฟังจนเข้าใจ การเก็บข้อมูลวิจัยเป็นไปโดยสมัครใจ โดยเก็บข้อมูลจากนิสิตที่ยินยอมและเต็มใจให้ข้อมูลเท่านั้น โดยได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 357 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาดำเนินการวิเคราะห์และสรุปผลตามขั้นตอนการวิจัย

2.6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ จากนั้นนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสให้คะแนนน้ำหนักแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศและชั้นปีการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต นำมาวิเคราะห์ผลข้อมูลโดยการกำหนดค่าของคะแนนแต่ละข้อ โดยแบ่งออกเป็นระดับตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

5	หมายถึง	การปฏิบัติตนมากที่สุด
4	หมายถึง	การปฏิบัติตนมาก
3	หมายถึง	การปฏิบัติตนปานกลาง
2	หมายถึง	การปฏิบัติตนน้อย
1	หมายถึง	การปฏิบัติตนน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับวัดการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ทั้ง 5 ระดับ โดยเอาคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนเป็นตัวชี้วัด กำหนดเป็นเกณฑ์และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535: 23-24)

4.51 – 5.00	หมายถึง	มีระดับปฏิบัติตนอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มีระดับปฏิบัติตนอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	มีระดับปฏิบัติตนอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีระดับปฏิบัติตนอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	มีระดับปฏิบัติตนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติเปรียบเทียบ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Sheffe's Method)

3. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.39 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 33.61 ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 23.25 ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 27.73 ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 28.57 และศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 20.45 สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

3.1 ระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากข้อคำถามจำนวน 28 ข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ ระดับมาก 7 ข้อ ระดับปานกลาง 12 ข้อ ระดับน้อย 7 ข้อ และระดับน้อยที่สุด 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ โดยอันดับแรก คือ นิสิตรักษาศีล 5 ข้อที่ 3 โดยเว้นจากการประพาศิริมุขในกาม รองลงมาคือ นิสิตรักษาศีล 5 ข้อที่ 2 โดยเว้นจากการลัก โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน และนิสิตแสดงความเคารพโดยการไหว้ผู้มีพระคุณ เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ ฯ ทุกครั้งที่พบ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ นิสิตร่วมสนทนาธรรมะกับพระสงฆ์ ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมและรายข้อ

การปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ	n = 357		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	S.D.		
นิสิตไหว้พระสวดมนต์ก่อนนอนเป็นกิจวัตรประจำวัน	1.97	1.25	น้อย	25
นิสิตแสดงความเคารพโดยการไหว้ เมื่อพบพระภิกษุสงฆ์และสามเณร	3.67	1.21	มาก	5
นิสิตแสดงความเคารพโดยการไหว้ เมื่อผ่านปูชนียวัตถุ-ปูชนียสถานทางพุทธศาสนา เช่น พระพุทธรูป สลูปเจดีย์ พระธาตุ วิหาร ฯ	3.59	1.27	มาก	7
นิสิตแสดงความเคารพโดยการไหว้ผู้มีพระคุณ เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ ฯ ทุกครั้งที่พบ	4.42	0.77	มาก	3
นิสิตใส่บาตรแด่พระภิกษุสงฆ์ในวันสำคัญในชีวิต เช่น วันเกิด	3.18	1.38	ปานกลาง	13
นิสิตใส่บาตรแด่พระภิกษุสงฆ์ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา ฯ	2.73	1.21	ปานกลาง	16
นิสิตเข้าร่วมทำบุญที่วัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา ฯ	2.70	1.17	ปานกลาง	17

ตารางที่ 2 (ต่อ) คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมและรายข้อ

การปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ	$n = 357$		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	S.D.		
นิสิตเข้าร่วมงานบุญประจำปีของวัดตามโอกาส เช่น งานปิดทองฝังลูกนิมิต ฯ	2.66	1.22	ปานกลาง	19
นิสิตรักษาศีล 5 ข้อที่ 1 โดยเว้นจากการฆ่าสัตว์ การประทุษร้าย	3.63	1.15	มาก	6
นิสิตรักษาศีล 5 ข้อที่ 2 โดยเว้นจากการลัก โกง ละเมิด กรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน	4.49	0.90	มาก	2
นิสิตรักษาศีล 5 ข้อที่ 3 โดยเว้นจากการประพฤติดูหมิ่นในกาม	4.51	0.93	มากที่สุด	1
นิสิตรักษาศีล 5 ข้อที่ 4 โดยเว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง	3.50	1.01	ปานกลาง	9
นิสิตรักษาศีล 5 ข้อที่ 5 โดยเว้นจากสุราและเมรัย สิ่งเสพติดให้โทษ	3.43	1.33	ปานกลาง	10
นิสิตทำบุญโดยการถวายจตุปัจจัยแด่พระสงฆ์ ตามควรแก่กำลัง ในโอกาสต่างๆ	3.19	1.23	ปานกลาง	12
นิสิตทำบุญโดยการปล่อยชีวิตสัตว์ เช่น ปลา นก เต่า ฯ ในโอกาสต่างๆ	2.68	1.35	ปานกลาง	18
นิสิตบริจาคทานให้แก่ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ตามควรแก่กำลัง ในโอกาสต่างๆ	3.57	1.10	มาก	8
นิสิตช่วยเหลือกิจกรรมของวัดตามโอกาส เช่น เก็บกวาด ทำความสะอาดวัด ฯ	2.41	1.21	น้อย	21
นิสิตฟังเทศน์ ฟังรายการธรรมะทางวิทยุกระจายเสียง โทรศัพท์และสื่ออินเทอร์เน็ตต่างๆ	1.81	1.11	น้อย	26
นิสิตศึกษาค้นคว้า อ่านหนังสือเกี่ยวกับธรรมะ	1.73	1.02	น้อย	27
นิสิตร่วมสนทนาธรรมะกับพระสงฆ์	1.50	0.89	น้อยที่สุด	28
นิสิตฝึกนั่งสมาธิ บริหารจิตและเจริญปัญญา	2.04	1.05	น้อย	23
นิสิตเข้าร่วมการปฏิบัติธรรมในโอกาสต่างๆ	2.00	1.10	น้อย	24
นิสิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	2.83	0.96	ปานกลาง	15
นิสิตจดจำบทสวดสำคัญๆ ในพระพุทธศาสนาได้ เช่น บทสรรเสริญพระพุทธรูป (อิติปิโส)	3.22	1.25	ปานกลาง	11
นิสิตนำหลักธรรมอริยบท 4 มาปรับใช้ในการศึกษาเล่าเรียน	2.64	1.09	ปานกลาง	20

ตารางที่ 2 (ต่อ) คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมและรายข้อ

การปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธ	n = 357		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	S.D.		
นิสิตนำหลักธรรมเบญจศีล-เบญจธรรม มาแนะนำ ถ่ายทอดแก่เพื่อนหรือบุคคลอื่นๆ	2.18	1.07	น้อย	22
นิสิตยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทาง สำหรับประพฤติปฏิบัติตนในสถานการณ์ต่างๆ	2.85	1.13	ปานกลาง	14
นิสิตให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและคนชรา	4.13	0.90	มาก	4
รวม	2.97	0.59	ปานกลาง	

3.2 ระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามเพศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งนิสิตเพศชายมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 ส่วนนิสิตเพศหญิงมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.99

เมื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธโดยจำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมนิสิตเพศชายและเพศหญิงมีระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตเพศชายและเพศหญิงมีระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ 1) นิสิตเข้าร่วมทำบุญที่วัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา 2) นิสิตรักษาศีล 5 ข้อที่ 3 โดยเว้นจากการประพฤติดิฉันในกาม 3) นิสิตทำบุญโดยการปล่อยชีวิตสัตว์ เช่น ปลา นก เต่าฯ ในโอกาสต่างๆ 4) นิสิตบริจาคทานให้แก่ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ตามควรแก่กำลังในโอกาสต่างๆ 5) นิสิตฝึกนั่งสมาธิ บริหารจิตและเจริญปัญญา 6) นิสิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 7) นิสิตให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและคนชรา ส่วนข้ออื่นๆ นอกจากนี้นิสิตเพศชายและเพศหญิงมีระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธไม่แตกต่างกัน

3.3 ระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามชั้นปีการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งนิสิตชั้นปีการศึกษาที่ 1 ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 นิสิตชั้นปีการศึกษาที่ 2 ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.92 นิสิตชั้นปีการศึกษาที่ 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 และนิสิตชั้นปีการศึกษาที่ 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.86

เมื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธโดยจำแนกตามชั้นปีการศึกษา พบว่า โดยรวมนิสิตชั้นปีที่มีการศึกษาแตกต่างกันระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตชั้นปีการศึกษาแตกต่างกันมีระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) นิสิตเข้าร่วมงานบุญประจำปีของวัดตามโอกาส เช่น งานปิดทองฝังลูกนิมิตฯ และ 2) นิสิตฟังเทศน์ ฟังรายการธรรมะทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และสื่ออินเทอร์เน็ตต่างๆ ส่วนข้ออื่นๆ นอกจากนี้นิสิตแต่ละชั้นปีการศึกษามีระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธไม่แตกต่างกัน โดยระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามชั้นปีการศึกษาในข้อนิสิตเข้าร่วมงานบุญประจำปีของวัดตามโอกาส เช่น งานปิดทองฝังลูกนิมิตฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ชั้นปีที่ 3 และ ชั้นปีที่ 4 ส่วนในข้อนิสิตฟังเทศน์ ฟังรายการธรรมะทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และสื่ออินเทอร์เน็ตต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ชั้นปีที่ 1 และ ชั้นปีที่ 4

4. อภิปรายผล

4.1 จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระริน อคฺเตโช (2556) ที่พบว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในโรงเรียนวัดปุณณวาส พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในโรงเรียนวัดปุณณวาส อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเป็นเพราะเยาวชนในปัจจุบันมีค่านิยมและการปฏิบัติตนที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับการให้ความสนใจ การให้ความสำคัญและความเอาใจใส่ต่อความเชื่อ การปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาต่างๆ น้อยลง แม้กระทั่งในพระพุทธศาสนาเองเยาวชนที่นับถือพระพุทธศาสนาก็ไม่นิยมเข้าวัด ไม่ค่อยสนใจให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติตนตามหลักธรรมต่างๆ เหมือนเช่นสมัยก่อน สอดคล้องกับที่ คณะเทคโนโลยีและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร (2563) ที่ได้เผยแผ่ข่าวเกี่ยวกับเด็กรุ่นใหม่ไม่สนใจธรรมะ ด้วยเหตุผลว่าน่าเบื่อ โดยในเนื้อหาข่าวได้มีการกล่าวถึงผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างคุณค่าและค่านิยมของเยาวชนไทยของสมพงษ์ จิตระดับ อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พบว่า “เยาวชนไทยไม่นิยมเข้าวัด หรือไม่สนใจหลักธรรมต่างๆ โดยร้อยละ 50 ไม่เคยทำบุญตักบาตร และร้อยละ 70 ไม่เคยฟังเทศน์” โดยสถานการณ์การข้างต้นนี้เป็นสิ่งที่ปรากฏในเยาวชนไทยปัจจุบัน ซึ่งนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถือว่าเป็นผู้ที่มีอายุจัดอยู่ในกลุ่มเยาวชนด้วยเช่นกัน จึงมีภาพรวมระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธไม่สูงมากนัก อยู่เพียงในระดับปานกลางเท่านั้น และเมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยอันดับแรก คือ นิสิตรักษาศีล 5 ข้อที่ 3 โดยเว้นจากการประพฤติผิดในกาม รองลงมาคือ นิสิตรักษาศีล 5 ข้อที่ 2 โดยเว้นจากการลัก โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน และนิสิตแสดงความเคารพโดยการไหว้ผู้มีพระคุณ เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ ฯ ทุกครั้งที่พบ ซึ่งการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธทั้งสามข้อนี้มีค่าเฉลี่ยที่มากกว่าข้ออื่น ๆ อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติตนดังกล่าวถูกถ่ายทอดและปลูกฝังให้เป็นส่วนหนึ่งในวิถีการดำเนินชีวิตของเยาวชนมาช้านานผ่านสถาบันทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน และวัด จึงให้การปฏิบัติตนด้านดังกล่าวเป็นเหมือนข้อควรปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวัน ทำให้มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนที่มากกว่าข้ออื่นๆ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ นิสิตร่วมสนทนาธรรมะกับพระสงฆ์ มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยที่สุด สาเหตุของการปฏิบัติตนของเยาวชนด้านนี้มีน้อยอาจเนื่องมาจากเยาวชนปัจจุบันมีวิถีการดำเนินชีวิตที่มีความห่างไกลวัดและพระสงฆ์ จึงทำให้โอกาสในการร่วมสนทนาธรรมะกับพระสงฆ์ลดน้อยลงไปตามไปด้วย ซึ่งการได้สนทนาธรรมะกับพระสงฆ์ที่เป็นผู้รู้ในพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะจะทำให้ชาวพุทธได้มีโอกาสศึกษาธรรมะเพื่อเข้าใจในหลักธรรมคำสอนอันจะเป็นการนำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญหนา จิมารัง (2558) ที่กล่าวไว้ว่า ชาวพุทธที่ดีควรให้ความสนใจศึกษาค้นคว้าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และน้อมนำหลักธรรมที่ได้ศึกษาแล้วมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมแก่ฐานะของตน จากผลการวิจัยดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่า การส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต อาจต้องมีการปรับเปลี่ยน โดยควรเน้นย้ำไปในลักษณะของกิจกรรมประยุกต์และสอดคล้องไปกับวิถีชีวิตประจำวันของเยาวชน

4.2 จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า เมื่อจำแนกตามเพศและชั้นปีการศึกษา โดยรวมนิสิตเพศชายและเพศหญิงมีระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระริน อคฺเตโช (2556) ที่พบว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดปุณณวาส เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองในปัจจุบัน และอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนวัดปุณณวาส มีความเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้ทราบได้ว่านิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่นับถือพระพุทธศาสนาไม่ว่าจะเป็นเพศใด ชั้นปีการศึกษาใดก็ตาม ภาพรวมมีระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธไม่แตกต่างกัน ดังนั้น การจะส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตอาจไม่จำเป็นต้องจำแนกตามเพศและชั้นปีการศึกษา แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตเพศชายและเพศหญิงมีระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 7 ข้อ ซึ่งมีจำนวน 5 ข้อ ที่นิสิตเพศหญิงมีระดับการปฏิบัติตนมากกว่านิสิตเพศชาย ได้แก่ 1) นิสิตเข้าร่วมทำบุญที่วัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา

2) นิสิตรักษาศีล 5 ข้อที่ 3 โดยเว้นจากการประพฤติดีกในกาม 3) นิสิตทำบุญโดยการปล่อยชีวิตสัตว์ เช่น ปลา นก เต่าฯ ในโอกาสต่างๆ 4) นิสิตบริจาคทานให้แก่ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ตามควรแก่กำลังในโอกาสต่างๆ และ 5) นิสิตให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและคนชรา และมีจำนวน 2 ข้อเท่านั้นที่นิสิตเพศชายมีระดับการปฏิบัติตนมากกว่านิสิตเพศหญิง ได้แก่ 1) นิสิตฝึกนั่งสมาธิ บริหารจิตและเจริญปัญญา และ 2) นิสิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า การฝึกนั่งสมาธิ บริหารจิตและเจริญปัญญา รวมทั้งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นิสิตเพศชายอาจมีโอกาสนในการปฏิบัติเรื่องเหล่านี้มากกว่านิสิตเพศหญิงเนื่องจากมีช่องทางการศึกษาและเข้าถึงที่หลากหลายมากกว่า เช่น การบรรพชาเป็นสามเณร การสนทนารธรรมกับพระสงฆ์ได้โดยตรงและสะดวก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นิสิตชั้นปีการศึกษาแตกต่างกันมีระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ 1) นิสิตเข้าร่วมงานบุญประจำปีของวัดตามโอกาส เช่น งานปิดทองฝังลูกนิมิตฯ ชั้นปีที่พบความแตกต่าง คือ ชั้นปีที่ 3 และ ชั้นปีที่ 4 และ 2) นิสิตฟังเทศน์ ฟังรายการธรรมะทางวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์และสื่ออินเทอร์เน็ตต่างๆ ชั้นปีที่พบความแตกต่าง คือ ชั้นปีที่ 1 และ ชั้นปีที่ 4 ซึ่งข้อแตกต่างรายข้อนี้อาจเป็นข้อที่ควรคำนึงในการเน้นย้ำเพิ่มเติมในการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิต โดยควรเน้นย้ำไปในลักษณะของกิจกรรมประยุกต์และสอดแทรกไปกับวิถีชีวิตประจำวันของเยาวชน การจะส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ไม่จำเป็นต้องจำแนกตามเพศและชั้นปีการศึกษา

5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรทำการศึกษาาระดับการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในทัศนะของผู้ปกครองร่วมด้วย

5.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบและแนวทางส่งเสริมการปฏิบัติตนเบื้องต้นในฐานะชาวพุทธของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

6. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้มหาวิทยาลัยเงินรายได้ส่วนงาน มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เลขที่สัญญา Huso 13/2563 ผู้วิจัยขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

7. เอกสารอ้างอิง

คณะเทคโนโลยีและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2563). *หวั่น! เด็กรุ่นใหม่ไม่สนใจธรรมะ เหตุมองว่าน่าเบื่อ.*

สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2563, จาก http://www.ictsilpakorn.com/ictmedia/detail.php?news_id=118#.XqQZV2gzZPZ.

คุณ โทษณ์. (2537). *พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า

กับกลุ่มตัวอย่าง. *วารสารวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม*, 3(1), หน้า 23-24.

- บุญหนา จิมารัง. (2558). รายงานวิจัยเรื่อง ศึกษากระบวนการพัฒนาชาวพุทธต้นแบบและคุณค่าที่มีต่อชุมชน.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น.
- พระริน อคฺคเตโช. (2556). การศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
ด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนวัดบูรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- มติชนออนไลน์. (2563). สถานการณ์ปัจจุบันของเด็กและเยาวชนไทย นำวิกฤตในอนาคตยิ่งน่าเป็นห่วง.
สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2563, จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_1313057.
- สำนักข่าวอิศรา. (2558). ค้นคำตอบ...ทำไมคนไทยห่างไกลวัด. สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2558, จาก
https://www.isranews.org/thaireform-other-news/40254-temple_40254.html.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essential of Psychological testing*. (5th ed). New York: Haper Collins.
- Yamane. (1970). *Statistics: And Introductory Analysis*. New York: Harper & Row.